

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Redno letno poročilo za leto 2022

MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE
MOŽNOSTI **(MDDSZ)**

- 1.1 **Ocene diskriminatornosti predpisov**
- 1.2 **Priporočila Zagovornika MDDSZ**
- 1.3 **Ugotavljanje diskriminatornosti ravnanj**
- 1.4 **Svetovanje, informiranje in podpora**
- 1.5 **Sodelovanje Zagovornika z MDDSZ**
- 1.6 **Splošni in posebni ukrepi za odpravo diskriminacije in spodbujanje enakega obravnavanja**

Ministrstva in druge institucije

MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO, SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI (MDDSZ)

MINISTRSTVO ZA FINANCE (MF)

MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO (MGRT)

MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO (MZI)

MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT (MIZŠ)

MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO (MJU)

MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO (MKGP)

MINISTRSTVO ZA KULTURO (MK)

MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE (MNZ)

MINISTRSTVO ZA OBRAMBO (MORS)

MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR (MOP)

MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE (MP)

MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE (MZ)

MINISTRSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE (MZZ)

VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

URAD VLADE ZA NARODNOSTI

URAD VLADE ZA OSKRBO IN INTEGRACIJO MIGRANTOV

URAD VLADE ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

SLUŽBA VLADE ZA DIGITALNO PREOBRAZBO

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

DRUGI DRŽAVNI ORGANI, LOKALNE SKUPNOSTI, NOSILCI JAVNIH POOBLASTIL IN PRAVNE OSEBE

LEGENDA

Področja družbenega življenja, kjer morajo državni organi, lokalne skupnosti, nosilci javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe spoštovati prepoved diskriminacije.

Delo in zaposlovanje

- Pogoji za dostop do zaposlitve, samozaposlitve in poklica (vključno z izbirnimi merili in pogoji zaposlovanja, ne glede na vrsto dejavnosti in na vseh ravneh poklicne hierarhije, vključno z napredovanjem);
- Dostop do vseh oblik in do vseh ravni karijerne orientacije in svetovanja, poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja, nadaljnjega poklicnega usposabljanja in preusposabljanja, vključno z delovno prakso;
- Zaposlitveni pogoji in pogoji dela, vključno s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi in plačami.

Članstvo v sindikatih

- Članstvo in vključevanje v organizacijo delavcev, ali delodajalcev ali v vsako organizacijo, katere člani opravljajo določen poklic, vključno z ugodnostmi, ki jih zagotavljajo take organizacije.

Socialne pravice

- Socialna zaščita, vključno s socialno varnostjo;
- Socialne ugodnosti.

Zdravstveno varstvo

- Zdravstveno varstvo.

Izobraževanje

- Vzgoja in izobraževanje.

Trg dobrin in storitev

- Dostop do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji, in preskrbo z njimi.

Drugo

- V to področje spadajo zadeve, ki jih ni mogoče uvrstiti v zgornje kategorije in zadeve, ki naslavljajo vsa področja hkrati ali pa splošno področje varstva pred diskriminacijo.

Pregled statusov priporočil

Status priporočila na dan 31. januar 2023:

- Uresničeno: ●
- Neuresničeno: ●

Nekatera priporočila za spodbujanje enakega obravnavanja so sistemska in splošna, njihov cilj je predvsem delovati preventivno in ozaveščati, pogosto pa so poslana več naslovnikom hkrati. V teh primerih so označena kot:

- Sistemsko priporočilo: ●

1.1 Ocene diskriminatornosti predpisov

- ! Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je po oceni Zagovornika diskriminatoren do tistih zaposlenih, ki opravljajo dela, ki jih po določeni starosti ni mogoče uspešno poklicno opravljati**

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) je diskriminatoren do tistih zaposlenih, ki opravljajo dela, ki jih po določeni starosti ni mogoče uspešno poklicno opravljati (npr. policisti). Mirovanje poklicnega zavarovanja jih v slabši položaj, v primerjavi z drugimi zaposlenimi, neupravičeno postavlja zaradi njihovih osebnih okoliščin starševstva, spola in invalidnosti. Zagovornik je MDDSZ priporočil spremembe ZPIZ-2 na način, da se iz zakona črta mirovanje poklicnega zavarovanja za dela, ki jih po določeni starosti ni mogoče uspešno poklicno opravljati ([050-2/2018/22](#)).

- ! Zakon o urejanju trga dela je po oceni Zagovornika diskriminatoren do nekaterih tujcev**

Zagovornik je v postopku ocene diskriminatornosti Zakona o urejanju trga (ZUTD) dela ocenil, da povzroča 8.a člen tega zakona diskriminatorno obravnavo nekaterih tujcev. Da bi še ostali v evidenci brezposelnih oseb, na kar je vezana tudi upravičenost do socialnih pravic, morajo opraviti izpit iz osnovnega znanja slovenščine. Za državljane Evropske unije, Norveške, Islandije, Lihtenštajna in Švice časovni rok za izpolnitev tega pogoja ni določen. Za državljane tretjih držav pa je rok 12 mesecev. Zagovornik je ocenil, da to razlikovanje temelji samo na osebni okoliščini državljanstva in da za to ni upravičenega razloga. Ocenil je še, da ta neupravičeno različna obravnava še posebej prizadene državljane določenih tretjih držav. MDDSZ je priporočil odpravo diskriminacije s spremembo zakona ([050-24/2020/14](#)).

- ! Ureditev pravice do dodatka za pomoč in postrežbo za mladoletne osebe, ki so zaradi svojih oviranosti odvisni od tuje nege in pomoči, je diskriminatorna**

Zagovornik je prejel pobudo za oceno diskriminatornosti ureditve pravice do dodatka za pomoč in postrežbo (DPP) po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2). Pobudnica je navedla, da v njenem društvu že več let opozarjajo na diskriminatorno ureditev pravice do DPP. Ta do 18. leta starosti pripada zgolj slepim in slabovidnim otrokom in mladoletnikom. Otroci s posebnimi potrebami, ki so zaradi svoje oviranosti prav tako odvisni od tuje pomoči za opravljanje večine ali vseh osnovnih življenjskih potreb in imajo podobne ali pa celo večje težave, pa pravice do DPP pred dopolnjenim 18. letom starosti nimajo, ker niso slepi ali slabovidni. Ko pa ti otroci dosežejo starost 18 let, jim ta pravica pripada po Zakonu o socialnem vključevanju invalidov (ZSVI). Pobudnica je opozorila, da naj bi se na tak način ustvarila privilegirana in deprivilegirana skupina otrok s posebnimi potrebami. Zagovornik je ocenil, da je peti odstavek 100. člena ZPIZ-2 diskriminatoren do vseh videčih mladoletnih oseb, ki so zdravstveno zavarovane po drugih zavarovancih zavoda ali upokojencih, in ki prav tako kot slepe osebe potrebujejo za opravljanje svojih osnovnih življenjskih potreb pomoč druge osebe ter bi zato lahko bile upravičene do DPP. Zagovornik je na pristojne organe naslovil priporočilo za odpravo pravne praznine v ZPIZ-2 oziroma v Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, ki ureja dodatek za nego otroka na način, da bi tudi otroci s posebnimi potrebami bili v primerljivem položaju kot so slepi, upravičeni do DPP oziroma do ustreznega povišanega dodatka za nego otroka ([050-28/2020/24](#)).

! Zakon o socialnem vključevanju invalidov je po oceni Zagovornika diskriminatoren do oseb z dolgotrajno duševno boleznijo

Po Zakonu o socialnem vključevanju invalidov (ZSVI) polnoletnim osebam, ki si zaradi invalidnosti in nezmožnosti za delo ne morejo zagotavljati socialne varnosti in se vključevati v družbo, pripada nadomestilo za invalidnost, ne glede na njihovo premoženjsko stanje. Do tega nadomestila pa niso upravičene za delo nezmožne osebe z duševnimi boleznimi, katerih bolezensko stanje je trajno in se izboljšanje ne pričakuje. Po ZSVI jim namreč ni možno dodeliti statusa invalida. Zagovornik je ocenil, da je takšna ureditev diskriminatorna, saj je položaj teh oseb primerljiv z drugimi osebami, ki jim je status invalida po ZSVI možno priznati. Zagovornik je MDDSZ priporočil, da naj razširi prvi odstavek 3. člena ZSVI na način, da bodo do statusa invalida po ZSVI upravičene tudi osebe z dolgotrajno duševno boleznijo, ki zaradi svoje invalidnosti ne morejo samostojno opravljati večine ali vseh življenjskih potreb ter si zagotavljati sredstev za preživetje, in se brez pomoči ne morejo enakovredno vključevati v družbo ([050-29/2020/12](#)).

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki zahteva hkratno izpolnitev pogoja starosti in pokojninske dobe za pridobitev pravice do starostne pokojnine za državljane, ki so začeli delati pred 18. letom starosti, po oceni Zagovornika ni diskriminatoren

Zagovornik je prejel pobudo, v kateri posameznici navajata domnevno diskriminatorno ureditev pri upokojevanju državljanov s končano poklicno izobrazbo. Zagovornik je ocenil, da ureditev iz 27. in 28. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) ne pomeni diskriminacije. Takšna ureditev zasleduje legitimen cilj zagotavljanja dolgoročne vzdržnosti pokojninskega sistema z namenom zagotavljanja uresničevanja pravic zavarovancem, ki šele vstopajo v zavarovanje, na podlagi načela medgeneracijske solidarnosti. Znižanje starostne meje za upokojitev s 65 let na 60 let za tiste, ki že pred 65. letom starosti dopolnijo pokojninsko dobo 40 let, že predstavlja prilagoditev za osebe, ki so se zgodaj vključile na trg dela ([050-22/2021/9](#)).

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju z določbami o upravičenosti težjih psihiatričnih bolnikov do dodatka za pomoč in postrežbo po oceni Zagovornika ni diskriminatoren

Zagovornik je na podlagi predloga društva skladno z 38. členom ZVarD ocenjeval, ali so člani Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2), ki določajo standarde za upravičenost do dodatka za pomoč in postrežbo (DPP), diskriminatorni do težjih psihiatričnih bolnikov. Gre za določbe 101. člena (o opravljanju osnovnih življenjskih potreb), 102. člena (o ugotavljanju in določanju pogojev upravičencev) ter 103. člena (o višini odmere DPP). Za pridobitev natančnejših podatkov se je Zagovornik s poizvedbo obrnil na Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. To je na poizvedbo odgovorilo s posredovanjem informacij, ki mu jih je pomagal priskrbeti Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Zagovornik je na podlagi pojasnil ministrstva ugotovil, da težji psihiatrični bolniki, kot skupina niso izključeni iz upravičenosti, niti do višjega niti do najvišjega DPP. Je pa upravičenost odvisna od strokovne ocene posameznikovega zdravstvenega stanja (kognitivnih sposobnosti). V specifiko takšne ocene se Zagovornik ne more spuščati, saj to presega njegove pristojnosti, določene z ZVarD. Zagovornik je tako ocenil, da določbe ZPIZ-2 o upravičenosti težjih psihiatričnih bolnikov do DPP niso diskriminatorne, saj ne omejujejo absolutne upravičenosti težjih psihiatričnih bolnikov do določene višine DPP ([050-40/2021/8](#)).

Zahteva po zvišanju izobrazbe za opravljanje dela v javnem sektorju ni diskriminacija

Zagovornik je prejel pobudo za oceno diskriminatornosti Zakona o urejanju trga dela (ZUTD), ki v 189. členu nalaga, da morajo tisti, ki imajo ob uveljavitvi zakona (1. 1. 2011) raven izobrazbe 6/2, ne glede na delovno dobo, v petih letih od uveljavitve zakona pridobiti še 7. stopnjo izobrazbe. Po drugi strani pa morajo tisti, ki imajo 6. stopnjo izobrazbe, ob pogoju 15 let delovne dobe pridobiti le raven izobrazbe 6/2. Zagovornik je ugotovil, da ureditev izhaja iz prehodne določbe 189. člena, ki je bil sprejet za ureditev položaja uslužbencev, ki po uveljavitvi novele zakona niso imeli ustrezne ravni izobrazbe za opravljanje svojega dela. Zagovornik je ugotovil, da dosežena stopnja izobrazbe, ki se zahteva za določeno delovno mesto, ni osebna okoliščina v smislu ZVarD, saj lahko posameznik stopnjo zahtevane izobrazbe doseže z nadaljnjim izobraževanjem, pri čemer je bilo za to predvideno tudi dovolj dolgo časovno obdobje. ZUTD je torej za obe kategoriji uslužbencev zahteval, da sta zvišali svojo izhodiščno stopnjo izobrazbe vsaj za eno stopnjo. Iz 189. člena ZUTD tako ne izhaja, da bi bil razlog za domnevno slabšo obravnavo katera od osebnih okoliščin, ki so varovane po ZVarD. Glede na navedeno Zagovornik podrobnejše ocene diskriminatornosti zakona ni izvedel ([050-1/2022/2](#)).

Določitev draginjskega dodatka ni bila diskriminatorna do oseb z invalidnostmi

Zagovornik je prejel pobudo za izvedbo ocene diskriminatornosti predloga Zakona o začasnih ukrepih za odpravo posledic druginje za najbolj ranljive skupine prebivalstva (ZZUOPD). Pobudnik je zatrjeval, da so kategorije upravičencev določene preozko. Dodatek naj bi pripadal zgolj tistim invalidom, ki imajo nadomestilo za invalidnost, invalidi, ki nadomestila nimajo, pa naj bi bili izločeni, čeprav imajo priznano invalidnost in izdane odločbe o telesnih okvarah. Zagovornik je ugotovil, da je bil krog upravičencev oblikovan glede na dohodkovno stanje posameznika. Z vidika presoje diskriminacije je bistveno, ali so posamezne skupine, ki so v primerljivih položajih, obravnavane enako oziroma če niso, ali za različno urejanje obstaja razumen razlog, ki izhaja iz narave stvari. Iz zakonodajnega gradiva ni izhajalo, da bi zakonodajalec pri urejanju kroga upravičencev do energetskega dodatka posameznike, ki so v primerljivem položaju, obravnaval različno. Četudi je pri oblikovanju upravičencev po 3. členu morebiti izpustil kakšno kategorijo invalidov, pa to ne pomeni, da posamezniki morda niso upravičenci do dodatka iz naslova prejemka denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka (po 2. členu) ter posledično tudi do draginjskega dodatka. Glede na navedeno Zagovornik podrobnejše ocene diskriminatornosti zakona ni izvedel ([050-16/2022/3](#)).

1.2 Priporočila Zagovornika MDDSZ

Zakon o urejanju trga dela (ZUTD, EPA 2547 - VIII) (naslovljena na DZ)

Priporočila (0709-29/2021/3):

1. Podrobno naj analizira in pojasni vse namene, cilje in predvsem učinke dodanega 13.a člena glede spremembe t. i. primerne zaposlitve. Obrazloži naj sorazmernost predlaganega ukrepa v razmerju do pravic delavcev oziroma brezposelnih ter v okviru ostalih funkcij države pri urejanju trga dela. ●
2. Glede predlagane spremembe zakonske določbe, po kateri bi se obdobje vključenosti v program javnih del podaljšalo z do dveh na največ štiri leta, naj MDDSZ v obrazložitev predloga vključi oceno učinka na položaj dolgotrajno brezposelnih oseb, vključenih v program javnih del, zlasti z vidika zagotavljanja njihovih enakih možnosti pri dostopu do redne zaposlitve. ●
3. MDDSZ naj utemelji sorazmernost predlaganega 9. člena, ki na novo ureja, da pritožba zoper odločbo glede prenehanja vodenja v evidenci brezposelnih oseb ne zadrži izvršitve. ●
4. MDDSZ naj odpravi določbo veljavnega zakona, ki določa zahtevo po vstopnem znanju slovenskega jezika, saj ta razlikuje med registrirano brezposelnimi osebami na podlagi osebnih okoliščin. ●
5. MDDSZ naj odpravi razlikovanje glede na doseženo raven izobrazbe pri upravičenosti do spodbude za zaposlovanje iz 66.a člena zakona. ●

Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP-1, EPA 2545 - VIII) (naslovljeni na DZ)

Priporočili (0070-13/2021/4):

1. MDDSZ naj utemelji določbe, ki se nanašajo na področje prenosa Direktive (EU) 2019/1158, predvsem v delu, ko uskladitev s to direktivo ni nujno potrebna. ●
2. MDDSZ naj analizira vzroke za neopravičene izostanke (romskih) učencev, njihovega domnevnega zgodnjega osipništva in prekinitve nadaljnjega šolanja ter pripravi analizo učinkov predlaganih zakonskih določb na enakopravnost, enake možnosti in enako obravnavo. ●

Zakon o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre, EPA 2546 - VIII) (naslovljeni na DZ)

Priporočili (0070-1/2022/1):

1. MDDSZ naj vključi celovito presojo učinkov na enakopravnost, enake možnosti in enako obravnavo v okviru načrtovanja ukrepov, ki zaostrejuje pogoj za uživanje denarne socialne pomoči. ●
2. MDDSZ naj vključi celovito presojo učinkov na enakopravnost, enake možnosti in enako obravnavo v okviru načrtovanja ukrepov, ki naj bi bili ciljno usmerjeni zlasti v Rome. ●

Družinski zakonik (DZ, EPA 190 - IX) (naslovljeno na DZ)

Priporočilo (001-8/2022/3):

1. MDDSZ naj sprejme Predlog zakona o spremembah Družinskega zakonika (DZ-B). ●

Zakon o dostopnosti do proizvodov in storitev za invalide (ZDPSI, EVA 2022-2611-0014)

Priporočila (0700-50/2022/1):

1. MDDSZ naj naslov zakona spremeni v »Zakon o dostopnosti do nekaterih proizvodov in storitev«. ●
2. Zakon naj se uskladi z obveznostmi zagotavljati dostopnost proizvodov in storitev po pravu EU, Konvenciji o pravicah invalidov, Evropski konvenciji o človekovih pravicah, Zakonu o izenačevanju možnosti invalidov ter Zakonu o varstvu pred diskriminacijo. ●
3. MDDSZ naj jasno določi, da ZDPSI dodatno ureja pravice potrošnikov tako, da ga poveže z drugimi že veljavnimi dolžnostmi ponudnikov zagotoviti dostopnost proizvodov in storitev končnim potrošnikom ter s pravico zagotavljati enako obravnavanje potrošnikov (prepoved diskriminacije), ki vključuje dolžnost ponudnikov potrošniku zagotoviti razumne prilagoditve pri dostopu do dobrin in storitev. ●
4. MDDSZ naj termin »invalidi« nadomesti s terminom »osebe/ljudje z invalidnostmi« in kot upravičene potrošnike teh proizvodov in storitev vključi tudi osebe s funkcionalnimi omejitvami ter jih ustrezno opredeli. ●
5. MDDSZ naj odpravi predlagane izjeme in dodatna prehodna obdobja za dostopnost teh proizvodov in storitev v razmerjih do končnega potrošnika. ●
6. V 22. členu ZDPSI naj MDDSZ določi vsa ključna merila za upravičene izjeme od zahtev po dostopnosti zaradi bistvene spremembe proizvodov ali čezmernega bremena. ●

7. MDDSZ naj sprejme predpis o minimalnih zahtevah za dostopnost do vsega blaga in storitev za izvajanje petega odstavka 8. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov. ●
8. MDDSZ naj jasno uredi pravice potrošnikov, njihovih organizacij ter združenj do varstva v primerih kršitev zahtev po dostopnosti tako, da se opredelijo pravna sredstva, ki jih imajo na voljo, in se omogoči njihovo sodelovanje v sodnih in upravnih postopkih. Višina načrtovanih glob za prekrške ne sme biti nižja od tistih, ki jih določa Zakon o izenačevanju možnosti invalidov. ●

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2)

Priporočilo (050-28/2020/25):¹

1. MDDSZ naj zakon spremeni tako, da bo vsem mladoletnim otrokom s posebnimi potrebami, ki potrebujejo pomoč druge oziroma tretje osebe za opravljanje svojih osnovnih življenjskih potreb, oziroma njihovim staršem ali skrbnikom omogočena upravičenost do dodatka za pomoč in postrežbo oziroma do ustrezno povišanega dodatka za nego otroka. ●

Zakon o urejanju trga dela (ZUTD)²

Priporočilo (050-24/2020/15):

1. MDDSZ naj zakon spremeni tako, da bo odpravil diskriminacijo državljanov tretjih držav na način, da bo obveza vključitve v tečaj in pristop k izpitu iz znanja slovenskega jezika na vstopni ravni (raven zahtevnosti A1) veljala tudi za državljane tretjih držav oziroma za vse brezposelne tujce na enak način, kot zdaj velja za državljane drugih držav članic EU. ●

Zakon o socialnem vključevanju invalidov (ZSVI)³

Priporočilo (050-29/2020/13):

1. MDDSZ naj zakon spremeni v delu, ki ureja krog upravičencev do statusa invalida, torej razširi prvi odstavek 3. člena ZSVI na način, da bodo do statusa invalida po ZSVI upravičene tudi osebe z dolgotrajno duševno boleznijo, ki zaradi svoje invalidnosti ne morejo samostojno opravljati večine ali vseh življenjskih potreb ter si zagotavljati sredstev za preživljanje in se brez pomoči ne morejo enakovredno vključevati v družbo. ●

---

1 Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 48/22 – uradno prečiščeno besedilo).

2 Zakon o urejanju trga dela (Uradni list RS, št. 80/10, 40/12 – ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14 – ZPDZC-1, 47/15 – ZZSDT, 55/17, 75/19, 11/20 – odl. US, 189/20 – ZFRO, 54/21, 172/21 – ZODPol-G, 54/22 in 59/22 – odl. US).

3 Zakon o socialnem vključevanju invalidov (Uradni list RS, št. 30/18, 196/21 – ZDok in 206/21 – ZDUPŠOP).

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2)⁴

Priporočilo (050-2/2018/23):

1. MDDSZ naj zakon spremeni tako, da se iz enajstega odstavka 200. člena v zvezi z drugim odstavkom 211. člena črta mirovanje poklicnega zavarovanja za dela, ki jih po določeni starosti ni mogoče uspešno poklicno opravljati. ●

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2)⁵

Priporočilo (0700-14/2022/6):

1. MDDSZ naj upravičenost do oprostitve plačevanja prispevkov v primeru bolniške odsotnosti samostojnih podjetnikov, ki so do oprostitve upravičeni v času bolniške odsotnosti v trajanju do 30 dni, uredi tako, da bo plačila prispevkov oproščen tudi izplačevalec nadomestila v primeru bolniške odsotnosti, daljše od 30 dni. ●

Zakon o izplačilu neizplačanega nadomestila za invalidnost (ZINNI)⁶

Priporočilo (0702-212/2022/2):

1. MDDSZ naj zakon dopolni na način, da bo vsem upravičencem pravice do invalidskega nadomestila, ki je priznana po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, priznana od polnoletnosti dalje. ●

---

4 Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2), Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 46/13 - ZIPRS 1314-A, 63/13 - ZIUPTDSV, 99/13 - ZSVarPre-C, 101/13 - ZIPRS1415, 111/13 - ZMEPIZ-1, 44/14, 85/14 - ZUJF-B, 95/14 - ZIUPTDSV-A, 97/14 - ZMEPIZ-1A, 95/14 - ZIPRS1415-C, 95/14 - ZUPPJS15, 95/14 - ZUJF-C, 31/15 - ZISDU-3, 90/15 - ZIUPTD, 90/15 - ZUPPJS16, 96/15 - ZIPRS1617, 102/15, 42/16 - odl. US, 80/16 - ZIPRS1718, 88/16 - ZUPPJS17, 40/17, 23/17, 75/17 - ZIUPTD-A, 65/17, 71/17 - ZIPRS1819, 28/19, 75/19 - ZIPRS2021, 75/19 - ZUPPJS2021, 75/19, 36/20 - ZIUJP, 49/20 - ZIUZEOP, 61/20 - ZIUZEOP-A, 139/20 - ZUPPJS2021-A, 139/20, 174/20 - ZIPRS2122, 189/20 - ZFRQ, 15/21 - ZDUOP, 51/21, 74/21 - ZIPRS2122-A, 121/21.

5 Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 48/22 – uradno prečiščeno besedilo).

6 Zakon o izplačilu neizplačanega nadomestila za invalidnost (Uradni list RS, št. 202/21).

1.3 Ugotavljanje diskriminatornosti ravnanj

! Božičnica, vezana na prisotnost delavca na delovnem mestu, pomeni diskriminacijo zaradi zdravstvenega stanja ali nosečnosti/starševstva

Zagovornik je leta 2022 v več primerih ugotovil diskriminacijo pri izplačevanju poslovne uspešnosti oziroma božičnice, ko so delodajalci kot merilo za način izračuna božičnice upoštevali odsotnost z dela zaradi zdravstvenega stanja (bolniškega staleža) ali starševstva (materinski ali očetovski dopust, dopust za nego otroka). V teh primerih so delodajalci izplačilo znižali za tiste zaposlene, ki so bili na bolniškem ali starševskem dopustu. V primerih je Zagovornik ugotovil, bodisi posredno bodisi neposredno diskriminacijo, odvisno od tega, kako so bila merila za izračun izplačila določena. Če so se merila neposredno nanašala na bolniško ali starševsko odsotnost, je ugotovil neposredno diskriminacijo. Če so bila na videz nevtralna glede na osebne okoliščine zaposlenega in so se nanašala na odsotnost na splošno, je ugotovil posredno obliko diskriminacije. V enem primeru je podjetje diskriminatorno ureditev odpravilo že med samim postopkom, trije primeri pa so še v obravnavi pred Upravnim sodiščem. (Odločbe št. 0700-12/2021/14 z dne 4. 2. 2022, **0700-13/2022/11** z dne 30. 11. 2022, **0700-62/2021/14** z dne 29. 8. 2022, **0700-5/2021/9** z dne 31. 1. 2022, **0700-26/2021/18** z dne 7. 7. 2022).

! Omejitev zaposlitve za osebe, ki zaradi vere nosijo naglavno ruto

Na Zagovornika so se obrnile posameznice, ki zaradi vere nosijo naglavno ruto. Navedle so, da jim je zaradi tega onemogočeno opravljanje dela v zdravstveni negi. Zagovornik je v dveh zadevah predlagal, da je delodajalec spremenil svojo prakso in posameznicam omogočil opravljanje dela z naglavno ruto. Predlog je delodajalec sprejel. V tretji zadevi pa je posameznica svoj predlog za obravnavo diskriminacije umaknila, zato je Zagovornik zadevo zaključil s sklepom o ustavitvi postopka (**0700-51/2021**, **0700-33/2021**, **0700-5/2022**).

! Spraševati o načrtovanju družine na razgovoru za službo je diskriminacija

Inšpektorat za šolstvo je Zagovornika obvestil, da je v inšpekcijskem nadzoru postopka izbire ravnatelja neke srednje šole zaznal morebitno diskriminatornost sveta šole, ki je novega ravnatelja izbiral. Inšpektorat je ugotovil, da je svet šole v izbirnem postopku eni izmed kandidatov postavil vprašanje, ali načrtuje še kakšnega otroka. Za ravnatelja je bil izbran drug kandidat. Zagovornik je v postopku ugotavljanja diskriminacije potrdil, da je svet šole kandidati za ravnateljico res postavil vprašanje o načrtovanju otrok. Predstavniki šole so s tem vprašanjem posegli v pravico kandidatke, da v zaposlitvenem postopku ne prejme vprašanj, ki zadevajo njeno osebno okoliščino starševstva. Prepoved postavljanja tovrstnih vprašanj je sicer izrecno zapisana v 28. členu zakona o delovnih razmerjih, ki določa, da delodajalec od kandidata ne sme zahtevati podatkov o družinskem oziroma zakonskem stanu, nosečnosti, načrtovanju družine in drugih podatkov, če niso v neposredni zvezi z delovnim razmerjem.

Pomembno je, da je vprašanje o načrtovanju družine in otrok prepovedano postaviti, saj je neizbežno povezano z osebnimi okoliščinami kandidata oziroma kandidatke za zaposlitev. Zagovornik je pristojnemu Inšpektoratu za šolstvo in šport podal predlog za izvedbo inšpekcijskega nadzora in postopka o prekršku. Inšpektorat je v začetku leta 2023 obvestil Zagovornika, da je zadeva zastarala (Odločba št. **0700-7/2022/20** z dne 19. 7. 2022).

! Diskriminatoren oglas za delo v javnem sektorju

Zagovornik je bil seznanjen z oglasom za delo, ki je kot pogoj za prijavo postavil določeno starost kandidatov. Isti dan je bil oglas spremenjen na način, da ni več vseboval starostnega pogoja. V komentarju objave je bilo zapisano, da je sprememba posledica opozorila o nedopustnosti starostnega omejevanja kandidatov. Upošteva je navedeno (torej zavedanja kršitelja o nezakonitem postopanju ter o takojšnji odpravi kršitve) Zagovornik postopka ugotavlja nje diskriminacije ni uvedel, je pa kršitelja opozoril na dolžno ravnanje oziroma na ustavne in zakonske določbe, na podlagi katerih takšen oglas ni pravno dopusten (**0700-30/2022**).

Domnevno diskriminatoren oglas za delovno mesto

Zagovornik je na podlagi anonimnega predloga in predloga tretje osebe po uradni dolžnosti obravnaval domnevno diskriminatoren oglas za delovno mesto receptorja – administratorja (m/ž), ki ga je na svoji spletni strani objavilo zobozdravstveno podjetje. Med lastnostmi, ki jih je podjetje pričakovalo od kandidata oz. kandidatke za delovno mesto, je bila navedena tudi urejenost in prijetna vizualna podoba. Obe predlagateljici sta v predlogu za obravnavo diskriminacije predstavili, da bi »prijetna vizualna podoba« lahko izkazovala določeno fizično podobo posameznika oz. posameznice kot pogoj za zasedbo delovnega mesta. Zagovornik je v postopku preverjal, ali vizualna podoba v primeru spornega oglasa predstavlja osebno okoliščino po ZVarD ali pa gre bolj za stvar proste izbire posameznika. Vizualna podoba bi lahko predstavljala osebno okoliščino po ZVarD, in sicer skupek več osebnih značilnosti, stanj oziroma lastnosti posameznika, kot so spol, rasa ali etnično poreklo, starost, invalidnost ... Te značilnosti so osebi prirojene ali pa pridobljene. Večine teh oseba ne more zlahka spreminjati ali pa so te pomembno povezane z njeno identiteto oz. oblikovano samopodobo. Del pridobljenih osebnih značilnosti pa oseba zagotovo lahko prilagodi tudi zahtevam delovnega mesta – predvsem urejenost svojega izgleda. Tega dela vizualne podobe Zagovornik ne šteje kot osebne okoliščine v smislu ZVarD, temveč kot stvar posameznikove proste izbire oziroma značilnost, na katero posameznik lahko vpliva. Zaradi umanjkanja bistvenega elementa možne diskriminacije je Zagovornik svoj postopek ugotavljanja diskriminacije po uradni dolžnosti s sklepom ustavil (**0700-25/2022/9**).

1.4 Svetovanje, informiranje in podpora

! Določanje meril za izplačilo božičnice

Zagovornik je opravil več svetovanj v zvezi z merili za določitev višine nagrade za poslovno uspešnost. Strankam je povedal, da je na to temo izdal več odločb. Pozval jih je, naj sum diskriminacije prijavijo in trditve podkrepijo s čim več dokazi. V letu 2022 je Zagovornik odprl številne postopke ugotavljanja diskriminacije pri božičnicah ([0702-307/2021](#), [0702-308/2021](#), [0702-309/2021](#), [0702-311/2021](#), [0702-315/2021](#), [0702-316/2021](#), [0702-319/2021](#), [0702-1/2022](#), [0702-4/2022](#), [0702-6/2022](#), [0702-10/2022](#), [0702-24/2022](#), [0702-67/2022](#), [0702-69/2022](#)).

! Odpoved pogodbe o zaposlitvi noseči delavki

Zagovorniku je pisala noseča delavka, ki pričakuje odpoved pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas, saj je med čakanjem na delo zaradi posledic epidemije delodajalec ukinil njeno delovno mesto. Navedla je, da je seznanjena z dejstvom, da ji delodajalec en mesec po preteku porodniške ne sme dati odpovedi. Pojasnila je tudi, da je delodajalec razpisal delovno mesto za določen čas, za katerega izpolnjuje pogoje. Zagovornik je stranki predstavil okvir delovnopravnega varstva. Opozoril jo je, da lahko v primeru, če bo menila, da je razlog za odpoved pogodbe o zaposlitvi neutemeljen, zoper odpoved delodajalca v 30 dneh od vročitve odpovedi vloži tožbo pred pristojnim delovnim sodiščem. Stranko je pozval, naj se v primeru potrebe po dodatni pomoči ponovno obrne na Zagovornika ([0702-300/2021](#)).

! Problematika nedostopnosti medijskih vsebin za senzorno ovirane

Na Zagovornika se je obrnila stranka, ki je zatrjevala diskriminacijo pri dostopu senzorno oviranih oseb do medijskih vsebin. Zmotilo jo je, da oddaja, ki je bila namenjena gluhim, ni bila podnaslovljena oziroma prevedena v slovenski znakovni jezik. Zagovornik je stranki pojasnil, da je zadevno področje v slovenskem pravnem redu pomanjkljivo urejeno, da pa je v zvezi z dostopnostjo medijskih vsebin že izdal priporočilo za izboljšanje stanja. Stranki je predstavil tudi novo ureditev po Zakonu o avdiovizualnih medijskih storitvah, ki od ponudnikov medijskih storitev zahteva, da do konca leta 2022 sprejmejo načrt izboljšanja dostopnosti vsebin ([0702-26/2022](#)).

! Odpoved delovnega razmerja zaradi nosečnosti

Na Zagovornika se je obrnila stranka v zvezi z nezakonito odpovedjo pogodbe o zaposlitvi zaradi nosečnosti. Zagovornik je stranko seznanil z delovnopravno zakonodajo glede odpovedi, pri tem pa posebej poudaril 115. člen ZDR-1, ki nudi posebno varstvo nosečim delavkam, delavkam, ki dojijo otroka, do 1. leta starosti otroka, in staršem med izrabo starševskega dopusta. V tem času in v navedenih primerih delodajalec ne sme opraviti nobenega ravnanja, ki je sicer potrebno za odpoved pogodbe o zaposlitvi oziroma za zaposlitev novega delavca. Zagovornik se je pri tem skliceval na eno izmed sodb Vrhovnega sodišča. Stranki je še pojasnil, da lahko glede odpovedi pogodbe o zaposlitvi svetuje v okviru svojih pristojnosti z vidika spoštovanja določb na področju diskriminacije, medtem ko ostala vprašanja sodijo v pristojnost inšpektorata za delo. Stranko je tudi povabil, naj svoje navedbe dodatno podkrepi, a se stranka za nadaljevanje postopka ni odločila (**0702-105/2022**).

! Komentarji nadrejenega glede nosečnosti

Na Zagovornika se je obrnila stranka z vprašanjem, ali se komentarji njenega bodočega šefa v zvezi z njeno nosečnostjo lahko štejejo za diskriminatorne. Zagovornik je stranki pojasnil varstvo pred diskriminacijo v delovnih razmerjih na podlagi nosečnosti, materinstva in starševstva. Stranki je še pojasnil, da bi v njenem primeru lahko šlo za diskriminacijo v obliki nadlegovanja. Stranki je pojasnil tako subjektivno kot objektivno komponento, ki morata biti podani, da Zagovornik v postopku ugotavljanja diskriminacije lahko potrdi to obliko diskriminacije. Stranka se za postopek ni odločila (**0702-114/2022**).

! Zatrjevana diskriminacija zaradi materinstva in skrbi za otroka z invalidnostjo

Na Zagovornika se je obrnila stranka, ki je navajala, da je bila deležna spolne diskriminacije na delovnem mestu. Stranka je v času vračanja na delo po porodniškem dopustu delodajalcu podala vlogo za odobritev opravljanja dela s krajšim delovnim časom zaradi skrbi za novorojenca, ki potrebuje posebno nego. Strankin sodelavec pa naj bi pri zaposlenih na drugih oddelkih preverjal, ali ji lahko prepovejo takšno delo ter ji napovedoval, da jo bodo »zafrknili« z določitvijo urnika dela v izmenah. Zagovornik je stranki pojasnil, da je na podlagi njene predstavitve mogoče sklepati na domnevo, da jo omenjen nepooblaščen sodelavec nadleguje na delovnem mestu, da pa hkrati iz zapisanega ni mogoče sklepati, da jo samo vodstvo podjetja oziroma delodajalec diskriminira. Zagovornik je zato stranki svetoval, da o svoji stiski obvesti nadrejeno osebo, s katero se je dogovarjala za možnost opravljanja dela s krajšim delovnim časom, ter da vodstvo podjetja obvesti o ravnanju njenega sodelavca, ki izkazuje elemente nadlegovanja in trpinčenja na delovnem mestu. Pri tem je stranki svetoval, naj delodajalca opozori na njegovo dolžnost, da poskrbi za varne delovne razmere za svoje delavce, kar izhaja tako iz Zakona o delovnih razmerjih kot tudi iz Zakona o varstvu pred diskriminacijo (**0702-125/2022**).

! Zatrjevana diskriminacija po spolu pri napredovanju na delovnem mestu

Na Zagovornika se je obrnila stranka, ki je zatrjevala diskriminacijo pri napredovanju na višje delovno mesto zato, ker je ženska. Pojasnila je, da jo je vodstvo najprej prepoznalo kot primerno kandidatko za višje delovno mesto in ji pripravilo načrt usposabljanja. Na koncu ni prišlo do podpisa pogodbe, celo nasprotno, odstavljena je bila z novega delovnega mesta, ker je bila prepoznana kot neprimerna kandidatka. Na to delovno mesto pa so postavili moškega. Zagovornik je stranki pojasnil, da bi za začetek postopka ugotavljanja morebitne diskriminacije potreboval kakršne koli dopise, dokumente oziroma drug dokaz, iz katerih bi bilo razvidno, da je na preklic napredovanja vplivala osebna okoliščina spola. Stranka se na poziv Zagovornika ni odzvala (**0702-144/2022**).

! Diskriminacija zaradi samskega stanu

Na Zagovornika se je obrnila stranka v zvezi z obravnavo samske osebe na delovnem mestu. Pri delodajalcu, ki se šteje za družini prijazno podjetje, naj bi imeli zaposleni z družino prednost pri koriščenju letnega dopusta. Samski zaposleni naj ne bi imeli možnosti koriščenja letnega dopusta med šolskimi počitnicami, med poletnimi počitnicami pa naj bi imeli omejene možnosti izbire terminov za koriščenje dopusta. Stranka je navedla še druge primere delodajalčevih omejitev za koriščenje dopusta, ki jih zaposleni z družinami nimajo. Zagovornik je stranki pojasnil, da bi v njenem primeru za diskriminacijo lahko šlo, če bi zaradi delodajalčevega dajanja prednosti ljudem z otroki ostala brez enakopravnega koriščenja pravice do dopusta. Zagovornik jo je povabil, naj vložijo predlog za obravnavo diskriminacije, česar pa stranka ni storila (**0702-167/2022**).

! Diskriminacija zaradi sindikalne aktivnosti

Zagovornik je prejel javno pismo sindikata o diskriminaciji in nadlegovanju zaposlenih v eni od gospodarskih panog ter kršitev njihovih sindikalnih pravic. V pismu je bilo opisano ravnanje delodajalcev, ki so dostop do pogodb o zaposlitvi, delavskih pravic, napredovanj in drugih ugodnosti pogojevali z izstopom iz sindikata oziroma ne vključitvijo vanj. Zagovornik je v odgovoru sindikatu navedel, da je sindikalna svoboda varovana s 76. členom Ustave, s Konvencijo Mednarodne organizacije dela številka 98, z Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin in z Zakonom o delovnih razmerjih. Glede na navedeno je članstvo v sindikatu izrecno priznано kot varovana osebna okoliščina tudi po ZVarD, diskriminacija na podlagi članstva v sindikatu ali sindikalne aktivnosti pa prepovedana. Zagovornik je v pojasnilu opozoril, da mora delodajalec zagotavljati varstvo pred diskriminacijo ter zagotavljati delovno okolje brez nadlegovanja, ki je ena od oblik diskriminacije. Sindikat je povabil, naj v konkretnih primerih sumov tovrstne diskriminacije poda predlog za obravnavo diskriminacije ter opisal potek postopka pred Zagovornikom. Sindikat se na svetovanje Zagovornika ni odzval (**0702-182/2022**).

Državna pomoč materi težko gibalno oviranih otrok

Na Zagovornika se je po pomoč obrnila mati dveh težko gibalno oviranih otrok s cerebralno paralizo. Otroka potrebujeta posebno nego in stalno varstvo, zato prejema delno plačilo za izgubljeni dohodek po Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih. Ta prejemek je nižji od minimalne plače. V času sprejemanja Zakona o osebni asistenci (ZOA) je v sklopu javne razprave predlagala, da bi uredili osebno asistenco tudi za starše, ki morajo skrbeti za dva ali več otrok s posebnimi potrebami, ki zahtevajo posebno nego in varstvo. Stranka s ponudbo pomoči na domu enega izmed zavodov ni bila zadovoljna. Zagovornik je na MD-DSZ naslovil posebno poizvedbo glede konkretnega primera. Na podlagi prejetega odgovora je stranki pojasnil, da je najustreznejša oblika pomoči njeni družini pomoč na domu. Stranki je še predlagal, da lahko pomoč na domu dopolni še z drugimi možnimi storitvami, npr. storitvami prostovoljnih organizacij. Predlagal je tudi, naj se usmeri na izvajalca v okviru javne socialnovarstvene mreže zavodov za usposabljanje in dogovori za izvajanje dnevnega varstva dvojčkov. Tako bi se lahko aktivno vključila na trg dela, otroka pa bi bila deležna širše socializacije ([0702-54/2021](#)).

Sum neenakopravne obravnave očeta pri skrbništvu nad mladoletnima otrokoma

Na Zagovornika se je obrnil oče dveh mladoletnih otrok, ki je v primeru njunega prešolanja zatrjeval spolno diskriminacijo s strani več institucij. Tako vrtec in kasneje dve šoli kot tudi center za socialno delo in zdravstveni dom naj bi ravnali pristransko, ker so se v procesu prešolanja otrok posvetovali le z njuno mamo, ne pa (zadostno) tudi z njim kot njunim očetom. Oče otrok je zatrjeval, da se ne more znebiti občutka, da gre tudi v njegovem primeru za splošno diskriminiranje očetov v primerjavi z materami. Zagovornik je stranki pojasnil, da iz njene predstavitve ni razvidnih dejstev, ki bi upravičevala domnevo, da so jo navedene institucije kot starša mladoletnih otrok spolno diskriminirale. Zagovornik je ocenil, da je stranka prehitro posplošila ravnanje institucij na domnevo o splošni diskriminaciji očetov, ob tem pa predstavila premalo konkretnih podatkov, ki bi takšno domnevo lahko potrjevali. Glede posameznih institucij in ravnanj njihovih uslužbencev, ki so lahko v kakšnih primerih tudi strokovno neustrezna, pa Zagovornik nima pristojnosti ([0702-255/2021](#)).

Domnevna nestrokovna obravnava oskrbovanca stanovanjske skupnosti

Na Zagovornika se je v imenu osebe, ki uporablja invalidski voziček, obrnila socialna delavka. Zagovorniku je poslala prošnjo dotične osebe za pomoč, ker ga želi zavod izseliti iz stanovanja. Obrazložitev zavoda prikazuje sliko uporabnika kot težavne osebe, ki s strokovnimi delavkami ne sodeluje pri iskanju rešitev. Zavod je ocenil, da oseba ni primerna za bivanje v stanovanjski skupnosti, zato so jo konec lanskega leta izključili iz svojega programa. Uporabniku so našli primerno nadomestno nastanitev z dvigalom in ustrezno dostopnostjo, vendar je preselitev zavračal. Na sodišču so proti njemu sprožili postopek deložacije, ki še ni zaključen. Socialna delavka ravnanje zavoda označuje kot strokovno neustrezno. Zagovornik je socialni delavki pojasnil, da ne prepoznava možne diskriminacije, temveč problem ustrezne strokovnosti dela oziroma ravnanja s strani zavoda, za kar sta pristojni predvsem socialna inšpekcija in Socialna zbornica Slovenije ([0702-285/2021](#)).

Pravica do delnega nadomestila plače zaradi telesne okvare/invalidnosti

Zagovornik je prejel dopis posameznika, ki je pojasnil, da ima 100-odstotno telesno okvaro. Zaposlen je za polovični delovni čas, za »preostalo polovico« pa prejema »nadomestilo invalidske pokojnine«, pri čemer gre v resnici za delno nadomestilo plače. Če se bo čez deset let upokojil, bo po izračunu starostne pokojnine prejemal znesek v višini 700 evrov mesečno. Medtem ko bi v primeru takojšnje polne invalidske upokojitve, za katero trdi, da izpolnjuje pogoje, do konca življenja prejemal 1.000 evrov invalidske pokojnine. Meni, da gre za »anomalijo v metodologiji izračuna invalidske oz. starostne pokojnine« po veljavnem Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2). Zagovornik je naslovil poizvedbo na Zavod za invalidsko in pokojninsko zavarovanje (ZPIZ) in ugotovil, da je posameznik z rehabilitacijo dejansko dosegel spremembo svojega položaja – drugačno kategorijo invalidnosti. Možna diskriminacija pa ne more temeljiti na primerjavi oseb v različnih položajih – kot so na eni strani delovno aktivne osebe z invalidnostmi in na drugi strani osebe z invalidnostmi, ki niso delazmožne. Stranki je na podlagi odgovora ZPIZ pojasnil, da pravica do delnega nadomestila ne pomeni delne invalidske pokojnine. Oseba z invalidnostjo, ki je zaposlena za polovični delovni čas, za »preostalo polovico« pa prejema delno nadomestilo, ni delno invalidsko upokojena (0702-304/2021).

Privilegirana obravnava delavk z otroki, mlajšimi od treh let, ni diskriminacija

Zagovornik je prejel zaprosilo za mnenje glede diskriminatornosti odpovedi pogodbe o zaposlitvi. Posameznik je navedel, da je bil odpuščen iz poslovnih razlogov, čeprav ima otroka, starega manj kot tri leta. Opozoril je, da kolektivna pogodba pred prenehanjem delovnega razmerja ščiti zgolj matere, ki imajo otroke do tretjega leta starosti. Zanimalo ga je, ali gre za diskriminacijo po spolu. Zagovornik je stranki pojasnil, da imata delovnopravna in socialnovarstvena ureditev vrsto določb, ki v ugodnejši položaj postavljajo matere oziroma jim omogočajo posebno varstvo. Tvrstne določbe, ki urejajo posebno varstvo, ne pomenijo nujno diskriminacije moških, temveč dajejo določene ugodnosti ženskam, ugodnosti pa morajo biti razumno utemeljene in ne smejo presegati obsega, ki ga upravičuje razlog, zaradi katerega so dane. Tudi Ustavno sodišče je zavzelo stališče, da je dopustno razlikovanje po spolu, ki služi vzpostavljanju dejanske enakosti (enakopravnosti) med spoloma tam, kjer sicer obstajajo objektivne biološke ali funkcionalne razlike med njima. Zagovornik je stranki pojasnil, da je posebno varstvo mater z majhnimi otroki upravičeno, dokler študije in analize potrjujejo dejanski razkorak med moškimi in ženskami pri skrbi za otroke (0702-5/2022).

Problematičnost načina upoštevanja dohodkov družinskih članov pri presoji upravičenosti do pravic iz javnih sredstev

V dopisu Zagovorniku je stranka predstavila problematičnost zakonsko določenega načina upoštevanja dohodkov družinskih članov (predvsem partnerjev) v postopkih odločanja centrov za socialno delo o upravičenosti do določenih pravic iz javnih sredstev, konkretno do socialnovarstvenih prejemkov, kot sta denarna socialna pomoč in varstveni dodatek, ter do kritja prispevkov za obvezno in dopolnilno zdravstveno zavarovanje. Na podlagi svojega primera je stranka predstavila položaj trajno nezaposljivih oseb z invalidnostmi, ki so v zakonski zvezi ali partnerskem razmerju, in ga primerjala s položajem trajno nezaposljivih oseb z invalidnostmi, ki pa so samske. Zagovornik je pojasnil, da v problematiki, ki jo stranka izpostavlja, ne gre za vprašanje diskriminacije, saj stranka primerja dve skupini oseb, ki nista v primerljivih položajih. Na tej različnosti temelji in je upravičeno različno obravnavanje teh oseb s strani centrov za socialno delo ([0702-60/2022](#)).

Sum nepravilnosti pri postopku pridobivanja mnenja medicine dela, prometa in športa v zvezi z razvrstitvijo v kategorijo invalidnosti

Na Zagovornika se je obrnila stranka, ki je zatrjevala diskriminacijo zaradi invalidnosti s strani ZPIZ in zdravnice specialistke medicine dela, prometa in športa. Po prometni nesreči, v kateri je utrpela določene poškodbe, je bila s strani ZPIZ razvrščena v III. kategorijo invalidnosti, priznana pa ji je bila pravica do dela na drugem delovnem mestu z omejitvami in s krajšim delovnim časom. Stranka se s to odločitvijo in z mnenjem zdravnice, ki je bilo podlaga za odločitev, ni strinjala in jo je izpodbijala s pravnimi sredstvi. Zagovornik je stranki pojasnil, da odločitev ZPIZ o tem, katera kategorija invalidnosti se ji prizna in zakaj ter kakšne delovne omejitve in delovni čas se ji določijo, sama po sebi še ne predstavlja diskriminacije na podlagi invalidnosti ([0702-70/2022](#)).

Domnevne razlike v višini plače na podlagi starosti

Na Zagovornika se je obrnila stranka v zvezi z domnevno diskriminacijo glede razlike v osnovnih plačah delavcev, čeprav so vsi sistemizirani na isto delovno mesto. Zagovornik je stranki pojasnil, da so pogajanja o višini plače dopustna kategorija pri sklepanju pogodb o zaposlitvi v zasebnem sektorju, zato razlika v plači ne pomeni nujno diskriminacije. Zagovornik je stranko pozval, naj dopolni predlog za obravnavo diskriminacije, če meni, da je razlika v plačah posledica slabše obravnave zaradi katere izmed njenih osebnih okoliščin. Stranka predloga ni dopolnila ([0702-120/2022](#)).

Domnevna diskriminacija pri izplačilu nagrade za poslovno uspešnost, ki je vezano na letno oceno dela

Na Zagovornika se je obrnila stranka, ki je navedla, da je izplačilo nagrade za poslovno uspešnost v podjetju odvisno od ocene dela, ki jo prejme zaposleni. Pri tem pa stranka, ki je sicer delno invalidno upokojena, zaradi polovičnega delovnega časa ne more dobiti višje ocene kot oceno dobro. Zagovornik je stranki pojasnil razliko med izplačilom nagrad za poslovno in delovno uspešnost ter stranko seznanil s svojim stališčem, da delavec, ki je zaposlen za polovični delovni čas, nima pravice do polnega zneska izplačila nagrade iz naslova poslovne uspešnosti podjetja, temveč (največ) do polovičnega zneska. Posledično pa je Zagovornik skladno s 4. členom ZVarD in prvim odstavkom 6. člena ZVarD ugotovil, da neenako obravnavanje delavca, ki je zaposlen za polovični delovni čas, v primerjavi s tistimi delavci, ki so zaposleni za polni delovni čas, ne pomeni (neposredne) diskriminacije, saj gre za dve različni kategoriji oziroma dva različna položaja delavcev glede na obseg delovnega časa iz pogodbe o zaposlitvi (**0702-161/2022**).

Nadaljevanje opravljanja dela učitelja po dolgotrajni bolezni

Na Zagovornika se je obrnila stranka, da ji delodajalec po dolgotrajni bolezni (je oseba s III. kategorijo slepote) preprečuje ponovno opravljanje dela učitelja, kot ga je opravljala pred boleznijo. Zagovornik je po preučitvi zadeve pritrdil delodajalčevi ugotovitvi, da oseba z invalidnostmi v danih okoliščinah za delo potrebuje določene prilagoditve, ki pa jih ne more določiti delodajalec sam, ampak za to usposobljene institucije. Za to pa mora biti nedvoumno izkazan status osebe z invalidnostjo oziroma morajo biti z odločbo pristojnega organa ugotovljene trajne posledice njene telesne okvare ali bolezni. Samo na tej podlagi ji bodo lahko priznane določene pravice, ki jih bo delodajalec moral spoštovati. Zato je Zagovornik stranki svetoval, da z namenom razjasnitve svojega položaja (ne le glede pravic v zvezi z delovnim razmerjem, ampak tudi drugih pravic, do katerih so upravičene osebe z invalidnostmi) začne postopek pridobivanja takega statusa oziroma odločbe pristojnega organa (**0702-171/2022**).

Upravičenost do letnega dodatka za upokojence za osebo, ki je delno delovno aktivna

Na Zagovornika se je obrnila stranka, ki je zatrjevala, da se čuti prikrajšano, ker ji Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ne izplača letnega dodatka, ki so ga sicer deležni vsi upokojenci. Stranka je zaradi svoje bolezni delovno aktivna za polovični delovni čas, polovično pa naj bi bila invalidsko upokojena. Izrazila je mnenje, da bi morala prejemati letni dodatek, pa čeprav delnega. Ker pa ga ne, meni, da je diskriminirana, saj ji je kršena pravica do nečesa, kar bi ji moralo pripadati. Zagovornik je stranki pojasnil, da njen položaj ni enak položajem upokojencev, saj dejansko ni polovično invalidsko upokojena. Ker je njena delovna aktivnost zmanjšana zaradi kronične bolezni (oz. takšne invalidnosti), prejema delno nadomestilo. Ta prejemek se sicer odmeri zavarovancu po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) v sorazmernem deležu glede na delovno neaktivnost od zneska invalidske pokojnine, ki bi zavarovancu pripadala na dan nastanka invalidnosti. Vendar pa ta prejemek nima narave delne pokojnine niti ne nadomestila pokojnine, temveč ima naravo nadomestila plače (tako je v eni svojih odločb pojasnilo že Ustavno sodišče). Ker torej stranka dejansko ni »delno invalidsko upokojena«, tudi ni v primerljivem položaju z osebami, ki so dejansko upokojene (tudi delno). Ker položaja nista primerljiva, pa neupravičenost stranke do letnega dodatka ne pomeni diskriminacije (**0702-226/2022**).

1.5 Sodelovanje Zagovornika z MDDSZ

Sestanek zagovornika načela enakosti Mihe Lobnika z državnim sekretarjem Simonom Maljevcem

Zagovornik načela enakosti Miha Lobnik je na sestanku z državnim sekretarjem MDDSZ Simonom Maljevcem ministrstvu ponovno priporočil, naj vlada vzpostavi vladni organ, ki bo odgovoren za načrtovanje in izvajanje protidiskriminacijskih politik.

Zagovornik načela enakosti Miha Lobnik je 19. julija 2022 državnemu sekretarju Simonu Maljevcu predstavil letno poročilo za leto 2021. Ob predstavitvi dela sta govorila tudi o preteklih priporočilih Zagovornika za izboljšanje varstva pred diskriminacijo in aktualnih izzivih s tega področja.

Miha Lobnik je državnega sekretarja tako med drugim seznanil s priporočilom, naj Vlada določi, ali vzpostavi vladni organ, ki bo odgovoren za načrtovanje in izvajanje protidiskriminacijskih politik in bo vključen tudi v izvajanje strategij na evropski ravni.

Na sestanku je zagovornik predstavil ugotovitev iz ocene diskriminatornosti, da je solidarnostna pomoč ob rojstvu otroka diskriminatorna, saj je neupravičeno omejena samo na tiste s stalnim bivališčem v Sloveniji. Izpostavil je diskriminacijo različnih skupin otrok z invalidnostmi pri dodatku za nego otroka, ki izhaja iz Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Predstavil je tudi potrebo po zagotovitvi dostopnosti medijskih vsebin za osebe z invalidnostmi, saj bi morali biti minimalni standardi za to sprejeti že leta 2011.

Državni sekretar Simon Maljevac je povedal, da se na ministrstvu izzivov s področja varstva pred diskriminacijo zavedajo in da so se nekaterih tudi že lotili.

ZAGOVORNIK IZPOSTAVLJA

66. člen Ustave Republike Slovenije
(varstvo dela)

Država ustvarja možnosti za zaposlovanje in za delo ter zagotavlja njuno zakonsko varstvo.

Strokovni svet za enakost spolov (SSES)

Na pobudo MDDSZ je Zagovornik predlagal predstavnika v SSES, posvetovalno telo ministra za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki bo sodelovalo pri oblikovanju politik za zagotavljanje enakopravnosti v družbi. SSES se je 15. decembra 2022 sestel na prvi seji. Obravnavali so poročilo z Nacionalne konference o preprečevanju in odzivanju na nasilje nad ženskami v Sloveniji, seznanili so se z osnutkom Resolucije o Nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami, s ključnimi projekti ministrstva, obravnavali pa so tudi pobude za ukrepe, ki naslavlajo področje preprečevanja nasilja nad ženskami in v družini.

Medresorska delovna skupina za spremljanje izvajanja Konvencije Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (Istanbulska konvencija)

Medresorska delovna skupina se v letu 2022 ni sestala.

Obraavnani primeri diskriminacije – Inšpektorat za delo

Inšpektorat za delo je v svojem odgovoru poudaril, da ne vodi evidenc oziroma zbirk podatkov po obravnavanih zadevah, temveč po ugotovljenih kršitvah določb delovnopravne zakonodaje, tudi v primerih ugotovljenih kršitev prepovedi diskriminacije. Inšpektorat za delo evidenc tudi ne vodi po osebnih okoliščinah, zaradi katerih je prišlo do diskriminacije.

V letu 2022 je Inšpektorat za delo evidentiral 14 primerov kršitev prepovedi diskriminacije (kršitve 6. člena ZDR-1 in v enem primeru ZVarD). V vseh primerih je šlo za kršitev prepovedi diskriminacije zaposlenih delavcev.

13 primerov se je nanašalo na denarne prejemke iz delovnega razmerja, ki so bili izplačani delavcem v različnih višinah ali časovnih terminih. V enem primeru pa se je diskriminatorno ravnanje nanašalo na različno višino odmerjenega letnega dopusta.

V osmih primerih sta bili delavcem plača ali regres za letni dopust izplačani v različnih višinah ali pa v različnih časovnih obdobjih. V enem primeru je šlo za osebno okoliščino invalidnosti.

Inšpektorat za delo je ugotovil tri primere kršitve 6. člena ZDR-1 oziroma ZVarD glede odmere višine nagrade oz. dela plače za poslovno uspešnost. Osebne okoliščine delavcev so bile zdravstveno stanje, starševstvo in invalidnost.

Inšpektorji so v primerih ugotovljenih kršitev prepovedi diskriminacije ukrepali na naslednje načine:

- z opozorilom na podlagi 33. člena Zakona o inšpekcijskem nadzoru (v štirih primerih),
- z opozorilom na zapisnik na podlagi 53. člena Zakona o prekrških (v štirih primerih),
- z izdajo odločbe o prekršku z opominom na podlagi 21. člena Zakona o prekrških (v petih primerih) in
- v enem primeru je inšpektorica ob koncu leta 2022 uvedla postopek o prekršku, a ta do dneva priprave tega poročila še ni bil zaključen.

V letu 2022 je Zagovornik Inšpektoratu za delo odstopil šest primerov, v katerih je ugotovil diskriminacijo. V petih primerih odločitve inšpektorata še ni bilo, en primer pa je zastaral.

Tabela: Pregled prejetih podatkov Inšpektorata za delo glede obravnavanih primerov diskriminacije – primerjava med leti 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 in 2022*

Inšpekcijski organ	Prejete prijave						Ugotovljeni primeri					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inšpektorat za delo	/	/	/	/	/	/	11	17	16	12	31	14

* Ko so se inšpektorati odzvali in sporočili, da prijav niso imeli, je navedena številka 0. Če podatka ni oziroma se inšpektorat ni odzval, je označeno z /.

1.6 Splošni in posebni ukrepi za odpravo diskriminacije in spodbujanje enakega obravnavanja

1. **MDDSZ** je za leto 2022 v okviru **splošnih ukrepov** za spodbujanje enakega obravnavanja poročalo o operaciji »Izboljšanje dostopnosti blaga in storitev za invalide z Evropsko kartico ugodnosti«. Prispevala je k večji socialni vključenosti oseb z različnimi oblikami invalidnosti, zmanjševanju tveganja revščine invalidov, spodbujanju enakih možnosti ter udeležbi na trgu dela ter povečanju zaposljivosti.
2. **MDDSZ** je poročalo tudi o sprejetju Pravilnika o storitvah socialnega vključevanja invalidov, ki uvaja nove storitve socialnega vključevanja invalidov, ki gredo v smer čim bolj samostojnega življenja invalidov.
3. **MDDSZ** je za namene omilitve posledic druginje invalidom namenilo energetske in solidarnosti dodatke. Pripravilo je tudi Pravilnik o osebni asistenci, ki uporabnikom osebne asistencije (OA) prinaša podrobnejšo ureditev izvajanja OA in dokazil za pridobitev statusa izvajalca OA, dodatne dolžnosti izvajalcev OA ter spremembo poročanja in izračuna cene storitev OA.
4. **MDDSZ** je pripravilo nov Akcijski načrt za invalide 2022–2030, ki celovitejše urejajo vsa področja življenja invalidov.
5. **MDDSZ** je poročalo tudi o povišanju sredstev za financiranje zaposlitvenih centrov, izvedlo pa je tudi javni razpis za sofinanciranje projektov »Razvoj in izvajanje prehoda mladih s posebnimi potrebami na trg dela«, ki je namenjen zniževanju deleža nezaposlenih mladih s posebnimi potrebami.
6. **MDDSZ** je poročalo tudi o javnem razpisu za sofinanciranje dveh pilotnih projektov »Razvoj in preizkušanje storitev socialnega vključevanja invalidov«, ki sta zagotavljala storitve socialnega vključevanja invalidov ter prispevala k oblikovanju podpornega okolja (mreže izvajalcev storitev) za opolnomočeni vstop invalidov v družbo.
7. **MDDSZ** je izvedlo tudi ciljno raziskovalni projekt »Analiza konceptualnih zasnov informacijske in tehnične systemske podpore invalidom za povečanje socialne vključenosti«, katerega cilj je gibalno oviranim, slepim in slabovidnim ter gluhim in naglušnim zagotoviti arhitekturno in informacijsko dostopnost.
8. Na področju dela in zaposlovanja je **MDDSZ** poročalo tudi o načrtu za okrevanje in odpornost: »Uvajanje prožnejših načinov dela, prilagojenih potrebam invalidov, v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih«, katerega cilj je izboljšati položaj invalidov v družbi z ukrepi za približevanje usposobljenosti delodajalcev zmožnostim in sposobnostim ranljivim skupinam na trgu dela, ob hkratnem razvijanju kompetenc invalidov za delo.

9. **MDDSZ** je preko projekta komunikacijske kampanje za zmanjševanje in odpravljanje medgeneracijskih stereotipov in spodbujanja medgeneracijskega sodelovanja na delovnem mestu delodajalce, zaposlene, študente, dijake, osnovnošolce in širšo javnost ozaveščalo o pomenu integracije medgeneracijskega sodelovanja na delovnem mestu in v družbi nasploh.
10. **MDDSZ** je pripravilo smernice za vključevanje vidika raznolikosti v ocenjevanje tveganj za varnost in zdravje pri delu s poudarkom na osebnih okoliščinah spol, starost, invalidnost, delavke/delavci migranti.
11. **MDDSZ** je organiziralo konferenco o varnem in zdravju prijaznem staranju na delovnem mestu, s katero je opozorilo na pomen preprečevanja starizma pri zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu. Izvedlo je tudi seminar »Oblikovanje delovnega mesta, ergonomija in spol«, s katerim je želelo opozoriti, da se na delovnih mestih pri zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu premalo pozornosti namenja razlikam med spoloma, saj delovna in osebna varovalna oprema pogosto ne upoštevatva specifik ženskega telesa.
12. **MDDSZ** je poročalo tudi o draginjskem dodatku za starše otrok, ki prejemajo otroški dodatek, ter enkratnem solidarnostnem dodatku za starše novorojencev. Pripravilo je spremembe na področju očetovskega in starševskega dopusta, krajšega delovnega časa zaradi starševstva ter delnega plačila za izgubljeni dohodek zaradi nege in varstva otroka s težko motnjo v duševnem razvoju ali težko gibalno oviranega otroka.
13. **MDDSZ** je pripravilo tudi Vodnik po socialnih pravicah, ki služi kot pomoč posameznikom in gospodinjstvom v socialnih stiskah z namenom lažjega uveljavljanja pravic, ki jim v posameznih situacijah pripadajo.
14. **MDDSZ** je poročalo tudi o izenačitvi položaja tujcev z začasnim prebivanjem s prebivalci s stalnim bivališčem v Sloveniji glede varstvenega dodatka in izredne denarne socialne pomoči. Izvedlo je tudi novo raziskavo o minimalnih življenjskih stroških, ki je podlaga za določitev minimalne plače in osnovne meje za preživetje.
15. **MDDSZ** je izvedlo tudi javni razpis za sofinanciranje socialnovarstvenih programov, ki zmanjšujejo tveganje revščine in povečujejo socialno vključenost socialno ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva, s poudarkom na Romih in migrantih.
16. Na področju zaposlovanja in trga dela je **MDDSZ** izvedlo programe socialne aktivacije, ki s svojim celostnim pristopom prispevajo k izboljšanju socialne vključenosti Romov in žensk ter k povečanju njihovih zaposlitvenih možnosti.
17. **MDDSZ** je pripravilo tudi osnutek Resolucije o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2023–2030, katere namen je izboljšanje položaja žensk ter ustvarjanje enakih možnosti žensk in moških glede na ključne izzive na področju enakih možnosti žensk in moških v Sloveniji.
18. **MDDSZ** je izvedlo tudi javni razpis za sofinanciranje projektov s področja enakosti žensk in moških za leto 2022, na podlagi katerega so se izvajali projekti za spodbujanje lažjega usklajevanja poklicnega in družinskega življenja, spodbujanje enakih možnosti za vpis deklet in mladih žensk na programe smeri STEM ter spodbujanje enakih možnosti ranljivih skupin žensk.

19. **MDDSZ** je sofinanciralo raziskovalni projekt »S transparentnostjo do enakosti plač po spolu – STEP«, ki prispeva k odkrivanju plačne vrzeli med spoloma in prepoznavanju vzrokov zanjo.
20. Prav tako je **MDDSZ** sofinanciralo projekt »Opolnomočenje žensk v sodobni družbi – EWA«, ki se osredotoča na opolnomočenje žensk na individualni in sistemski ravni z ustvarjanjem boljših pogojev za njihovo dejavno udejstvovanje v politiki in večji državljski vključenosti.
21. V okviru **posebnih ukrepov** za zagotavljanje enakosti je **MDDSZ** poročalo o izvajanju de-institucionalizacije, v okviru katere so vzpostavili dnevne centre za starejše, enote za začasne namestitve, mobilne enote in stanovanjske skupine za osebe do 65 leta, hkrati pa preobrazili dva zavoda iz institucionalne oskrbe v storitve v skupnosti (nadgradnja pristopov).
22. **MDDSZ** je začelo z izvajanjem evropskega projekta »CP4EUROPE – Strengthening National Child Participation Frameworks and Action in Europe«, katerega glavni cilj je povečati možnosti za sodelovanje otrok v državah članicah EU in Sveta Evrope ter podpirati nacionalne dejavnosti s pomočjo vseevropskega delovanja in prepoznavnosti.
23. **MDDSZ** je v letu 2022 zaključilo z izvajanjem projekta »Očka v akciji«, ki je imel namen zmanjšati globoko zakoreninjene neenakosti, ki še vedno obstajajo med ženskami in moškimi glede delitve plačanega/neplačanega dela ter izrabe različnih dopustov in omogočiti ljudem s skrbstvenimi odgovornostmi boljše usklajevanje dela in družinskih obveznosti.
24. **MDDSZ** je zagotovilo dodatno financiranje svetovanja in psihosocialne pomoči ranljivim skupinam obstoječih in novih uporabnikov, ki se soočajo s težavami v duševnem zdravju in drugimi psihosocialnimi stiskami kot posledico epidemije covid-19.
25. **MDDSZ** je zagotovilo tudi energetski dodatek za prejemnike denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka za omilitev druginje.
26. **MDDSZ** je razširilo tudi krog upravičencev do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, in sicer na način, da se pri ugotavljanju upravičenosti za čas druginje ne upošteva premoženje.